

مهرهای شاهزادگان قاجاریه

رضا فراستی

یکی از راههای شناخت اسناد تاریخی و نیز پی بردن به اهمیت آنها، آشنایی با مهرهای موجود در اسناد است. در شماره ۱۷ این فصلنامه، مهرهای به دست آمده از شاهان و ولیعهدها و نیز نواب سلطنت قاجاریه معرفی گردید. در این شماره تعداد ۲۲۱ مهر دستی یا چاپی و یا سربرگ به دست آمده از ۶۹ شاهزاده قاجاریه معرفی می‌گردد. قبل از شروع مطلب، چند نکته شایان ذکر است:

الف. برای تسریع در بازیابی اطلاعات، ابتدا فهرستی از لقب یا نام شاهزادگان با شماره ردیف آنها که در متن آمده، ارائه می‌شود.

ب. در متن، اسامی شاهزادگان بر اساس ترتیب الفبای نام آورده شده است.

ج. از آنجایی که در اسامی، تکرار نام و یا لقب وجود داشته است، سعی شده تا با به کار بردن نام پدر و یا جد و نیز در صورت اطلاع، تاریخ تولد و فوت به منظور تمایز بین اسامی ذکر شود.

د. چون معمولاً تاریخ حک مهرها با مناسبتی همراه بوده، حتی‌المقدور آن مناسبت نوشته شده و در توضیحات این قسمت از کتاب «شرح رجال ایران در قرن ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ هجری» تألیف مهدی بامداد استفاده شده است.

ه. به علت عدم امکان تهیه تصویر، بعضی از مهرها فاقد شکل است.

و. مهرهای هر فرد بر اساس تاریخ حک آمده و آنهایی که فاقد تاریخ است، در انتهای هر مدخل آورده شده است.

ز. به منظور رفع ابهام، برای بعضی از مهرها توضیحاتی نوشته شده است.

ح. مهرهایی که سجع آنها یکی بوده، اما اندازه‌ها با هم تفاوت داشته، در یک ردیف نوشته شده است.

ط. بعضی از مهرها به طور کامل خوانا نبود، معذالک تصویر آنها آورده شد و بخشی از مهر که خوانده شد، به تحریر درآمد.

ی. هر قسمت از مهر که خوانا نبود و خوانده نشد و یا در آن اطلاع شکی بود، مطلب در قلاب [] قرار داده شد.

ک. چون تاریخ فوت تعدادی از شاهزادگان بعد از انتقال حکومت از قاجاریه به پهلوی بوده است که تاریخ رسمی کشور، تاریخ شمسی بوده، در اینجا برای یک‌دستی، تاریخ فوت به سال قمری ذکر شده است.

در پایان بر خود لازم می‌دانم از همه کسانی که به اینجانب یاری رساندند بخصوص استاد ارجمند جناب آقای دکتر عبدالحسین نوایی و نیز مسئولین و دست‌اندرکاران مراکز اسنادی که در زیرنویسها نام آن سازمان نوشته شده است، تشکر نمایم و از خوانندگان درخواست می‌شود تا نسبت به رفع نقص اطلاعات به دست آمده و تکمیل آنها، نگارنده را یاری نمایند.

فهرست لقب یا نام شاهزادگان بر اساس حروف الفبا

شماره ردیف	نام یا لقب	شماره ردیف	نام یا لقب
۴۳	رکن الدوله، علی‌نقی میرزا بن فتحعلی شاه	۲۱	احتشام‌الدوله، خانلر میرزا
۴۴	رکن الدوله، علی‌نقی میرزا بن محمدتقی میرزا	۲۴	احتشام‌الدوله، سلطان اویس میرزا
۵۴	رکن الدوله، محمدتقی میرزا	۵	احمدعلی میرزا
۲	سالارالدوله، ابوالفتح میرزا	۸	ارغون میرزا
۲۹	سیف‌الدوله، سلطان عبدالمحمد میرزا	۴۲	اعتضادالسلطنه، علیقلی میرزا
۳۰	سیف‌الدوله، سلطان محمد میرزا	۹	اکبر میرزا
۳۴	سیف‌الدوله میرزا	۱۴	بهمن میرزا
۶۸	سیف‌الملک، وجیه‌الله میرزا	۲۵	جلال‌الدوله، سلطان حسین میرزا
۳۳	سیف‌الملوک میرزا	۱۷	جهانگیر میرزا
۱۸	شجاع‌السلطنه، حسنعلی میرزا	۱۶	حسام‌الدوله، تیمور میرزا
۶۳	شجاع‌السلطنه، ملک منصور میرزا	۴	حسام‌السلطنه، ابوالنصر میرزا
۳۵	شیخ‌الملوک، شیخ علی میرزا	۳۱	حسام‌السلطنه، سلطان مراد میرزا
۱۱	ضیاء‌الدوله، انوشیروان میرزا	۲۰	حشمت‌الدوله، حمزه میرزا
۵۶	ضیاء‌الدوله، محمدرحیم میرزا	۴۰	حشمت‌الدوله، عبدالله میرزا
۴۱	ظفر‌السلطنه سردار، عزیزالله میرزا	۵۵	حشمت‌الدوله، محمدحسین میرزا
۳۲	ظل‌السلطان، سلطان مسعود میرزا	۱۲	حشمت‌السلطنه، بدیع‌الملک میرزا
۳۹	عزالدوله، عبدالصمد میرزا	۲۲	داراب میرزا
		۵۷	دولت‌شاه، محمدعلی میرزا
		۷	رکن‌الدوله، اردشیر میرزا

۳۷	ملک آرا، عباس میرزا	۲۳	عضدالدوله، سلطان احمد میرزا
۵۳	ملک آرا، کیومرث میرزا	۱۰	عمادالدوله، امامقلی میرزا
۵۸	ملک آرا، محمدقلی میرزا	۵۲	عمیدالدوله، کیومرث میرزا
۶۱	موثق الدوله، مغرور میرزا	۲۸	عین الدوله، سلطان عبدالمجید میرزا
۳	مؤیدالدوله، ابوالفتح میرزا	۱۹	فرمانفرما، حسینعلی میرزا
۳۶	مؤیدالدوله، طهماسب میرزا		فرمانفرما، سلطان عبدالحمید میرزا ←
۶۴	منوچهر میرزا		ناصرالدوله فرمانفرما
۶۵	مهدیقلی میرزا	۳۸	فرمانفرما، عبدالحسین میرزا
۲۷	ناصرالدوله فرمانفرما، سلطان عبدالحمید میرزا	۱	فروغ الدوله، اباقاخان میرزا
۶۶	ناصری، ناصرالدین میرزا	۴۷	فریدون میرزا
۵۰	نایب السلطنه، کامران میرزا	۴۹	قهرمان میرزا
۴۸	نصرت الدوله، فیروز میرزا	۵۱	کیخسرو میرزا
۶۷	نورالدهر میرزا	۵۹	محمودلی میرزا
۱۵	نیرالدوله، پرویز میرزا	۶۰	محمود میرزا
۲۶	نیرالدوله، سلطان حسین میرزا	۴۵	معمدالدوله، فرهاد میرزا
۴۶	نیرالدوله، فرخ سیر میرزا	۱۳	معزالدوله، بهرام میرزا
۶۹	هلاکو میرزا بهادرخان	۶	معین الدوله، احمد میرزا
		۶۲	ملک قاسم میرزا

۱. اباقاخان میرزا فروغ الدوله بن حسنعلی میرزا شجاع السلطنه

مهر چهارگوش^۱ (شکل ۱) به سجع:

فروغی از شهنشاه بزرگم
بنام ایزد اباقاخان ترکم
۱۲۲ [-]

شکل ۱

۲. ابوالفتح میرزا سالارالدوله بن مظفرالدین شاه (۱۲۹۸ - ۱۳۲۹ ق.)

۱-۲. مهر چهارگوش در بالای خط اول رقم^۲ (شکل ۲) به سجع:

سالارالدوله

شکل ۲

۲-۲. سربرگ چاپی با نقش تاج و شیر و خورشید به رنگ مشکی (شکل ۲) و به سجع:

سالارالدوله قاجار

صاحب اختیار ممالک عراق عجم و خوزستان

سالارالدوله از سال ۱۳۱۸ تا ۱۳۲۳ قمری حاکم خوزستان، لرستان، بروجرد و بختیاری بود. از سال ۱۳۲۳ حکومت خوزستان و بختیاری از او مجزا شد. وی در سال ۱۳۲۹ قمری پس از بازگشت از سفر فرنگ در غرب ایران ظاهر شد و قصد فتح تهران را

۱. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۶۱۱۵

۲. همان، سند شماره ۳۸-۴-۱۴۵ح

داشت. او کرمانشاه و کردستان را گرفت و در آنجا به نام خود سکه زد.
در مهر و سربرگ او دو نکته قابل توجه است:

الف. سالارالدوله به دلیل ادعای پادشاهی، مهر خود را مانند شاهان در بالای سطر اول سند زده. در دوره قاجاریه شاهزادگان مهر خود را در گوشه سمت راست سند در محاذات خط اول می‌زدند.

ب. او از سربرگ زمان حکومت خوزستان برای سال‌هایی که دیگر حاکم آنجا نبوده، استفاده کرده و دلیل آن تاریخ سند یعنی ۱۲ ربیع‌الاول ۱۳۳۰ است.

۲-۳. مهر چهارگوش با نقش شیر و خورشید^۳ (شکل ۳) به سجع:

شکل ۳

سالارالدوله

۱۳۰۵

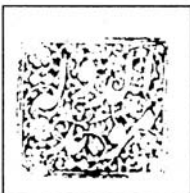
۳. ابوالفتح میرزا مؤیدالدوله بن سلطان مراد میرزا حسام‌السلطنه (فوت ۱۳۳۰ ق.).

۱-۳. مهر چهارگوش^۴ به سجع:

بلند اختر برج شهبی ابوالفتح است

۱۲۹۴

۲-۳. مهر چهارگوش^۵ (شکل ۴) به سجع:

شکل ۴

مؤیدالدوله

۱۲۹۸

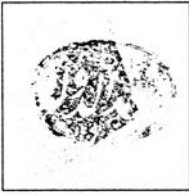
ابوالفتح میرزا در سال ۱۲۹۸ قمری به مؤیدالدوله ملقب شد.

۳. محمدعلی سلطانی، جغرافیای تاریخی و تاریخ مفصل کرمانشاهان. تهران: سها، ۱۳۷۳. ص ۱۰۰۱.

۴. کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران. بخش خطی، سند شماره ۸۶۶۷

۵. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۱۱۲۵۷ ق

۳-۳. مُهر بیضی^۶ (شکل ۵) به سجع:

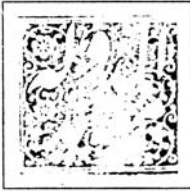

مؤیدالدوله

۱۲۹ [-]

شکل ۵

۳-۴. مُهر چهارگوش^۷ (شکل ۶) به سجع:

مؤیدالدوله

۱۳۰۰

شکل ۶

۳-۵. مهر چهارگوش^۸ به سجع:

هوالمعز

مؤیدالدوله

۱۳۱۰

۳-۶. مهر دایره به طرح طغرا برای مهر و موم پاکت^۹ (شکل ۶/۱) به سجع:

مؤیدالدوله

۱۳۱۰

شکل ۶/۱

ابوالفتح میرزا در سال ۱۳۱۰ قمری به حکومت خراسان و متولی باشی آستان قدس رضوی منصوب شد.

۳۲-۷. مهری^{۱۰} به سجع:

مؤیدالدوله ابوالفتح راد

صهر شه و گوهر سلطان مراد

۶. همان، سند شماره ۱۸۴۴۷ق ۷. همان، سند شماره ۶۱۰۱

۸. کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران. بخش خطی، سند شماره ۹۱۷۷/۸

۹. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران. سند شماره ۳۴۴ق

۱۰. مهدی بامداد، شرح رجال ایران در قرن ۱۲، ۱۳ و ۱۴ هجری. تهران: زوار، ۱۳۵۷. ج ۲. ص ۲۲۲

۴. ابوالنصر میرزا حسام السلطنه بن سلطان مراد میرزا حسام السلطنه

مهر بیضی^{۱۱} (شکل ۷) به سجع:

شکل ۷

حسام السلطنه

۱۳۰۸

۵. احمد علی میرزا بن فتحعلی شاه (تولد ۱۲۱۸ ق.)

۱-۵. مهر بیضی^{۱۲} (شکل ۸) به سجع:

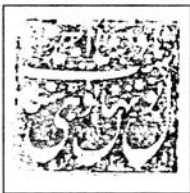

شکل ۸

یاتی من بعدی اسمہ احمد

۱۲۱۹

۲-۵. مهر چهارگوش^{۱۳} (شکل ۹) به سجع:

شکل ۹

نونهال بوستان پادشاهی احمد است

۱۲۳۵

۶. احمد میرزا معین الدوله بن عباس میرزا نایب السلطنه (۱۲۳۴-۱۳۱۰ ق.)

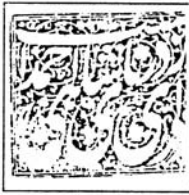
۱-۶. مهر چهارگوش^{۱۴} (شکل ۱۰) به سجع:

۱۱. ابوالنصر میرزا حسام السلطنه، سفرنامه طوالتش. با مقدمه ابراهیم صفایی. [بی نا، بی تا]. ص ۶

۱۲. کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. بخش خطی، سند شماره ۱۳۵.

۱۳. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۶۱۱۴

۱۴. همان، سند شماره ۸۲-۱۶۶-۱۹۶۶

شکل ۱۰

در دریای شاهی احمد است
۱۲۴۷

۲-۶. مهر بیضی^{۱۵} (شکل ۱۱) به سجج:

شکل ۱۱

معین الدوله
احمد

۷. اردشیر میرزا رکن الدوله بن عباس میرزا نایب السلطنه (فوت ۱۲۸۲ ق.).

۱-۷. مهر چهارگوش^{۱۶} (شکل ۱۲) به سجج:

شکل ۱۲

گوهر دریای شاهی اردشیر

۲-۷. مهر چهارگوش^{۱۷} (شکل ۱۳) به سجج:

شکل ۱۳

رکن الدوله
۱۲۷۳

اردشیر میرزا در سال ۱۲۷۳ قمری به رکن الدوله ملقب شد.

۱۶. همان، سند شماره ۳۹-۲-۱۱۲ذ

۱۵. همان، سند شماره ۱۰۷۳۱ق

۱۷. همان، سند شماره ۱۱۲۶۰ق

۳-۷. مهری ۱۸ به سجع:

اردشیر از لطف شاهنشاه رکن الدوله شد

۸. ارغون میرزا بن حسنعلی میرزا شجاع السلطنه

مهر چهارگوش ۱۹ (شکل ۱۴) به سجع:

کلاه گوشه اقبال سود بر گردون

یگانه گوهر دیهیم شهریار ارغون

شکل ۱۴

شایان ذکر است که قسمتی از مهر فوق افتادگی دارد و سجع آن به قرینه خوانده شد.

۹. اکبر میرزا بن قهرمان میرزا بن عباس میرزا نایب السلطنه

۱-۹. مهر چهارگوش ۲۰ (شکل ۱۵) به سجع:

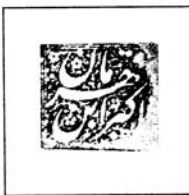

چاکر دارای عالم اکبر ابن قهرمان

۱۲۷۱

شکل ۱۵

۲-۹. مهر چهارگوش ۲۱ (شکل ۱۶) به سجع:

اکبر ابن قهرمان

۱۲۷۱

شکل ۱۶

۱۸. میرزا غلامحسین خان ادیب (افضل الملک)، کراسه المعی. ص ۲۳۶. (میکروفیلم موجود در بخش خطی

کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران به شماره ۴۰۸۱، شماره فیلم ۱۵۳۶

۱۹. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۶۳۵۰

۲۰. همان، سند شماره ۱۳-۲-۱۴۵-ح

۲۱. همان، سند شماره ۱۳-۲-۱۴۵-ح

۹-۳. مهر بیضی^{۲۲} (شکل ۱۷) به سجج:

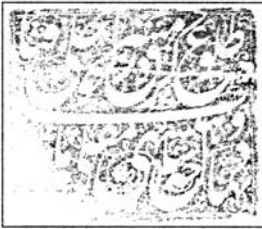
شکل ۱۷

اکبر ابن قهرمان

۱۲۷۶

۱۰. امامقلی میرزا عمادالدوله بن محمدعلی میرزا دولتشاه (۱۲۳۰-۱۲۹۲ق.).

۱-۱۰. مهر چهارگوش^{۲۳} (شکل ۱۸) به سجج:

شکل ۱۸

طلوع کرد ز مشرق چو آفتاب جلی

نهایل دوحه شاهنشهی امامقلی

۱-۲. مهر چهارگوش (شکل ۱۹)^{۲۴} به سجج:

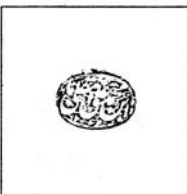

شکل ۱۹

بلند اختر برج شهی امامقلی

۱۲۶۸

۱۰-۳. مهر بیضی^{۲۵} (شکل ۲۰) به سجج:

شکل ۲۰

امامقلی ابن محمدعلی

۱۲۶۶

۲۲. همان، سند شماره ۱۱۴-۳-۱۴۵ ح

۲۳. محمدعلی کریمزاده تبریزی، «چند فرمان تاریخی». بررسی‌های تاریخی. س ۶، ش ۱ (فروردین و اردیبهشت ۱۳۵۰): تصویر سند شماره ۳ بعد از صفحه ۱۸۶.

۲۴. مجموعه اسناد شخصی آقای سید یدالله ستوده

۲۵. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۱۳۸۶۸ق

۱۰-۴. مهر بیضی^{۲۶} (شکل ۲۱) به سجج:

شکل ۲۱

عمادالدوله

۱۲۶۹

امامقلی میرزا در سال ۱۲۶۹ قمری به عمادالدوله ملقب شد.

۱۰-۵. مهر بیضی^{۲۷} (شکل ۲۲) به سجج:

شکل ۲۲

عمادالدوله

۱۲۹۱

عمادالدوله در سال ۱۲۹۱ قمری به حکومت کردستان و کرمانشاه منصوب شد.

۱.۱. انوشیروان میرزا ضیاءالدوله بن محمدرحیم میرزا ضیاءالدوله

۱۱-۱. مهر بیضی^{۲۸} (شکل ۲۳) به سجج:

شکل ۲۳

ضیاءالدوله

۱۲۹۸

۱۱-۲. مهر بیضی^{۲۹} (شکل ۲۴) به سجج:

شکل ۲۴

ضیاءالدوله

۱۳۰۰

۲۷. همان، سند شماره ۵۷۵۴

۲۹. همان، سند شماره ۱۳۵۵۵ق

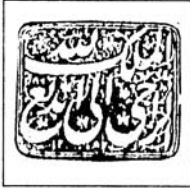
۲۶. همان، سند شماره ۲۷۰۳۵ق

۲۸. همان، ضمیمه سند شماره ۱۳۵۵۵ق

ضیاءالدوله در سال ۱۳۰۰ قمری حاکم سمنان شد.

۱۲. بدیع الملک میرزا حشمت السلطنه بن امامقلی میرزا عمادالدوله

۱-۱۲. مهر چهارگوش^{۳۰} (شکل ۲۵) به سجع:

شکل ۲۵

الراجی الی الله
بدیع الملک
۱۲۸۲

۲-۱۲. مهر چهارگوش انگشتری^{۳۱} به سجع:

حشمت السلطنه

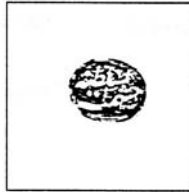
۱۲۹۱

بدیع الملک میرزا در سال ۱۲۹۱ قمری به حشمت السلطنه ملقب شد.

۳-۱۲. مهر بیضی در دو اندازه^{۳۲} (شکل‌های ۲۶ و ۲۷) به سجع:

شکل ۲۷

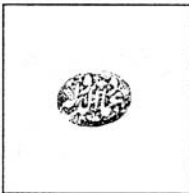

شکل ۲۶

حشمت السلطنه
۱۲۹۲

بدیع الملک میرزا در سال ۱۲۹۲ قمری به حکومت کردستان و کرمانشاه منصوب شد.

۴-۱۲. مهر بیضی^{۳۳} (شکل ۲۸) به سجع:

شکل ۲۸

عمادالدوله
۱۳۰۴

۳۰. همان، سند شماره ۳۳-۲-۱۱۲ذ

۳۱. کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، بخش خطی، سند شماره ۸۶۶۷.

۳۲. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، اسناد شماره‌های ۱۲۱۹۳ق و ۵۲۳۷ق

۳۳. همان، سند شماره ۹۰۴ق

بدیع‌الملک میرزا در سال ۱۳۰۴ قمری به عمادالدوله ملقب شد.

۱۳. بهرام میرزا معزالدوله بن عباس میرزا نایب‌السلطنه (فوت ۱۲۹۹ق.)

۱-۱۳. مهر چهارگوش^{۳۴} (شکل ۲۹) به سجع:

شد از دیوان شاهنشاه اسلام

ملقب بر معزالدوله بهرام

۱۲۷۵

شکل ۲۹

۲-۱۳. مهر بیضی^{۳۵} (شکل ۳۰) به سجع:

معزالدوله

۱۲۷۵

شکل ۳۰

بهرام میرزا در سال ۱۲۷۵ قمری به معزالدوله ملقب و حاکم آذربایجان شد.

۳-۱۳. مهر بیضی^{۳۶} (شکل ۳۱) به سجع:

معزالدوله

۱۲۸۲

شکل ۳۱

بهرام میرزا در سال ۱۲۸۲ قمری به ریاست مجلس تحقیق دیوان نظام (اداره دادرسی ارتش) انتخاب گردید.

۴-۱۳. مهر چهارگوش با نقش شیر نشسته و خورشید، برای مهر و موم پاکت^{۳۷}

(شکل ۳۲) به سجع:

۳۴. مجموعه اسناد شخصی آقای سید یدالله ستوده

۳۵. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۲۳۷۰۳ق

۳۶. همان، سند شماره ۱۸۹۳۲ق

۳۷. همان، سند شماره ۱۸۹۳۴ق

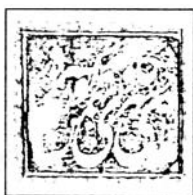
شکل ۳۲

معزالدوله

۱۲۸۲

۱۴. بهمن میرزا بن عباس میرزا نایب السلطنه (۱۲۲۵-۱۳۰۱ ق.)

۱-۱۴. مهر چهارگوش^{۳۸} (شکل ۳۳) به سجع:

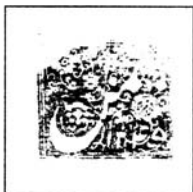
شکل ۳۳

یگانه گوهر دریای خسروی بهمن

۱۲۴۱

از مهر فوق برای مهر کردن کتابها نیز استفاده می شد.^{۳۹}

۱-۱۴. مهر چهارگوش^{۴۰} (شکل ۳۴) به سجع:

شکل ۳۴

بهمن

۱۲۴۵

۱۵. پرویز میرزا نیرالدوله بن فتحعلی شاه (فوت ۱۳۰۵ ق.)

۱-۱۵. مهر بیضی^{۴۱} (شکل ۳۵) به سجع:

شکل ۳۵

نیرالدوله

۱۲۸۴

۳۹. همان، نسخه خطی شماره ۱۲۷۱

۴۱. همان، سند شماره ۱۶۴۲۳ ق

۳۸. همان، سند شماره ۵۸۲۳

۴۰. همان، سند شماره ۷۱۴۱

پرویز میرزا در سال ۱۲۸۴ قمری به نیرالدوله ملقب شد.

۱۵-۲. مهر بیضی^{۴۲} (شکل ۳۶) به سجع:

شکل ۳۶

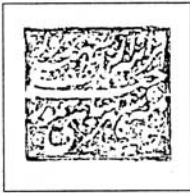
نیرالدوله

۱۲۹۲

از مهر فوق برای مهر و موم پاکتها نیز استفاده می‌شد.

۱۶. تیمور میرزا حسام‌الدوله بن حسینعلی میرزا فرمانفرما (۱۲۲۵-۱۲۹۱ ق.)

مهر چهارگوش^{۴۳} (شکل ۳۷) به سجع:

شکل ۳۷

افراخت از لطف شه شهیر برهور

رخشنده مه سپهر شاهی تیمور

۱۷. جهانگیر میرزا بن عباس میرزا نایب‌السلطنه (۱۲۲۵-۱۲۶۹ ق.)

مهری^{۴۴} به سجع:

شهنشاه جهان را کمترین بنده جهانگیر است

۱۸. حسنعلی میرزا شجاع‌السلطنه بن فتحعلی شاه (۱۲۰۴-۱۲۷۰ ق.)

شکل ۳۸

۱-۱۸. مهر چهارگوش^{۴۵} (شکل ۳۸) به سجع:

تابنده درّ مخزن شاهی حسنعلی

۱۲۱۹

۴۳. همان، سند شماره ۸۴-۱-۱۶۶

۴۲. همان، سند شماره ۱۱۱۳ ق

۴۴. محمدرضا نصیری. اسناد و مکاتبات تاریخی ایران قاجاریه. تهران، مؤسسه کیهان، ۱۳۶۸. ج ۲. ص ۱۴۱.

۴۵. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۷۰۹۱

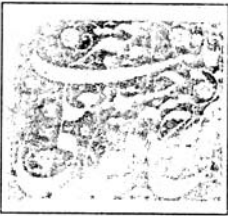
۱۸-۲. مهر چهارگوش^{۴۶} (شکل ۳۹) به سجع:

شکل ۳۹

کلب آستان علی ابن موسی الرضا حسنعلی
۱۲۳۸

۱۹-۱. حسینعلی میرزا فرمانفرما بن فتحعلی شاه (۱۲۰۳-۱۲۵۱ ق.)

شکل ۴۰

۱۹-۱. مهر چهارگوش^{۴۷} (شکل ۴۰) به سجع:

بلند اختر برج شهی حسینعلی
۱۲۲۲

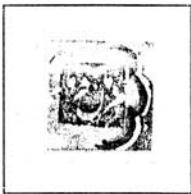
۱۹-۲. مهر چهارگوش^{۴۸} (شکل ۴۱) به سجع:

شکل ۴۱

بلند اختر برج شهی حسینعلی
۱۲۲۹

۱۹-۳. مهر چهارگوش^{۴۹} (شکل ۴۲) به سجع:

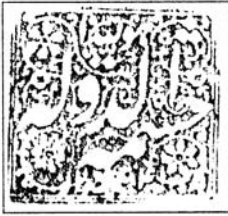

شکل ۴۲

فرمان فرما
۱۲۳ [-]

۴۶. همان، سند شماره ۷۰۸۹
۴۷. محمدعلی کریمزاده تبریزی. «چند فرمان تاریخی»، بررسیهای تاریخی. س ۶. ش ۱ (فروردین و اردیبهشت، ۱۳۵۰): تصویر سند شماره ۱ بعد از صفحه ۱۸۶.
۴۸. کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. بخش خطی، سند از دفتر فرمانها ش ۴۱ لیست ب (۳)
۴۹. همان

۲۰. حمزه میرزا حشمت الدوله بن عباس میرزا نایب السلطنه (فوت ۱۲۹۷ق.)

شکل ۴۳

۱-۲۰. مهر چهارگوش ۵۰ (شکل ۴۳) به سجع:

هو الله
حشمة الدوله
۱۲۶۴

شکل ۴۴

۲-۲۰. مهر چهارگوش ۵۱ (شکل ۴۴) به سجع:

فروزان گوهر دریای شاهی
حشمت الدوله
۱۲۶۵

شکل ۴۵

۳-۲۰. مهر بیضی ۵۲ (شکل ۴۵) به سجع:

حشمة الدوله
۱۲۶۵

شکل ۴۶

۴-۲۰. مهر بیضی ۵۳ (شکل ۴۶) به سجع:

حشمة الدوله
۱۲۷۸

۵۰. مجموعه اسناد شخصی آقای سید یدالله ستوده

۵۱. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۲۷۹۹۰ق.

۵۳. همان، سند شماره ۵۲۷۶ق

۵۲. همان، سند شماره ۹۳۰۶ق

۲۰-۵. مهر چهارگوش^{۵۴} (شکل ۴۷) به سجع:

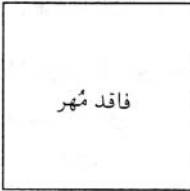
شکل ۴۷

حمزه میرزا در سال ۱۲۸۵ قمری وزیر جنگ و ملقب به امیر جنگ شد.

امیر جنگ حشمةالدوله

۱۲۸۵

۲۰-۶. مهر چهارگوش^{۵۵} (شکل ۴۸) به سجع:

شکل ۴۸

امیر جنگ شد از شاه حشمةالدوله

۱۲۸۵

۲۰-۷. مهر چهارگوش^{۵۶} (شکل ۴۹) به سجع:

شکل ۴۹

امیر جنگ شد از شاه حشمةالدوله

۱۲۸۶

۲۰-۸. مهر بیضی^{۵۷} (شکل ۵۰) به سجع:

شکل ۵۰

حمزه میرزا در سال ۱۲۹۳ قمری حاکم خوزستان و لرستان شد.

حشمةالدوله

۱۲۹۳

۵۵. مجموعه اسناد شخصی آقای سیدیدالله ستوده

۵۴. همان، سند شماره ۶۳۱۶

۵۶. همان

۵۷. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۲۷۹۹۰ق

۲۰-۹. مهر بیضی^{۵۸} (شکل ۵۱) به سجع:

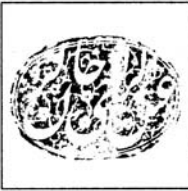

شکل ۵۱

عبدہ الراجی حمزہ

۲۱. خانلر میرزا احتشام الدوله بن عباس میرزا نایب السلطنه (فوت ۱۲۷۸ ق)

۲۱-۱. مهر بیضی^{۵۹} (شکل ۵۲) به سجع:

شکل ۵۲

عبدہ الراجی خانلر

[۱۲]

۲۱-۲. مهر چهارگوش^{۶۰} (شکل ۵۳) به سجع:

شکل ۵۳

[....] بود عباس شه خانلر

۱۲۴۸

قسمتی از مهر ناخواناست.

۲۱-۳. مهر چهارگوش^{۶۱} (شکل ۵۴) به سجع:

شکل ۵۴

بفر خسرو دین و دنیا شد نقش نگین اسم احتشام الدوله

۱۲۷۴

۵۹. همان، سند شماره ۷۷۵۰ ق

۵۸. همان، سند شماره ۹۳۰۶ ق

۶۱. مجموعه اسناد شخصی آقای سید یدالله ستوده

۶۰. همان، سند شماره ۲۲-۸-۱۲۸ گ

۲۲. داراب میرزا بن بهمن میرزا بهاءالدوله بن فتحعلی شاه (فوت ۱۲۸۹ق.).

مهر بیضی^{۶۲} (شکل ۵۵) به سجج:

شکل ۵۵

عبده الراجی داراب

۱۲۵ [-]

۲۳. سلطان احمد میرزا عضدالدوله بن فتحعلی شاه (۱۲۳۴-۱۳۱۹ق.).

۱-۲۳. مهر چهارگوش^{۶۳} (شکل ۵۶) به سجج:

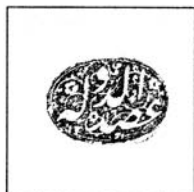

شکل ۵۶

عضدالدوله

۱۲۴۳

۲-۲۳. مهر بیضی^{۶۴} (شکل ۵۷) به سجج:

شکل ۵۷

عضدالدوله

۱۲۵۱

۳-۲۳. مهر چهارگوش^{۶۵} (شکل ۵۸) به سجج:

شکل ۵۸

عضدالدوله

۱۲۷۶

۶۲. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۱۱۵-۳-۱۴۵ ح

۶۳. همان، سند شماره ۱۳۹۷۹ق

۶۴. همان، سند شماره ۱۳۹۵۲ق

۶۵. همان، سند شماره ۱۳۷۹۳ق

۴-۲۳. مهر بیضی^{۶۶} (شکل ۵۹) به سجع:

عبدالدوله

۱۲۸۲

شکل ۵۹

احمد میرزا در سال ۱۲۸۲ قمری به حکومت قزوین منصوب شد.

۵-۲۳. مهر چهارگوش^{۶۷} (شکل ۶۰) به سجع:

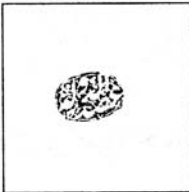

عبدالدوله

۱۲۸۵

شکل ۶۰

۶-۲۳. مهر بیضی^{۶۸} (شکل ۶۱) به سجع:

عبدالدوله

۱۲۸۷

شکل ۶۱

۷-۲۳. مهر بیضی^{۶۹} (شکل ۶۲) به سجع:

عبدالدوله

۱۲۹۴

شکل ۶۲

۶۷. همان، سند شماره ۷۰۷۴

۶۹. همان، سند شماره ۱۹۹۵۶ق

۶۶. همان، سند شماره ۱۳۸۰۲ق

۶۸. همان، سند شماره ۱۳۷۶۴ق

۲۳. مهر بیضی^{۷۰} (شکل ۶۳) به سجع:

شکل ۶۳

عبدہ الراجی احمد

۱۲ [-]

۲۳.۹. مهر چهارگوش^{۷۱} (شکل ۶۴) به سجع:

شکل ۶۴

سلطان احمد عضدالدوله

۱۲ [-]

۲۳.۱۰. مهر بیضی^{۷۲} (شکل ۶۵) به سجع:

شکل ۶۵

سلطان احمد

۱۳۱۱

۲۴. سلطان اویس میرزا احتشام الدوله بن فرهاد میرزا معتمد الدوله (۱۲۵۵-۱۳۱۰ ق.).

۲۴.۱. مهر چهارگوش^{۷۳} (شکل ۶۶) به سجع:

شکل ۶۶

احتشام الدوله

۱۲۸۵

۷۱. همان، سند شماره ۱۳۶۸۱ ق

۷۳. همان، سند شماره ۱۱۴۶۵ ق

۷۰. همان، سند شماره ۲۳۱۱۲ ق

۷۲. همان، سند شماره ۱۳۹۱۶ ق

۲۴-۲. مهر چهارگوش^{۷۴} (شکل ۶۷) به سجع:

شکل ۶۷

احتشام الدوله

۱۲۹۲

۲۵-۲. سلطان حسین میرزا جلال الدوله بن سلطان مسعود میرزا اظل السلطان (تولد ۱۲۸۵ ق.)

۱-۲۵. مهر چهارگوش^{۷۵} (شکل ۶۸) به سجع:

شکل ۶۸

بر جلال الدوله نازد آسمان

۱۲۸۸

۲-۲۵. مهر بیضی^{۷۶} (شکل ۶۹) به سجع:

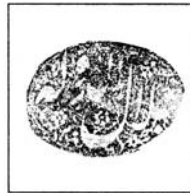
شکل ۶۹

سلطان حسین جلال الدوله

۱۲۹۸

جلال الدوله در سال ۱۲۹۸ قمری به حکومت فارس منصوب شد.

۳-۲۵. مهر بیضی^{۷۷} (شکل ۷۰) به سجع:

شکل ۷۰

جلال الدوله

۱۳۰۰

۷۵. همان، سند شماره ۵۹۹۱

۷۷. همان، سند شماره ۱۲۴۶۱ ق

۷۴. همان، سند شماره ۷۴۹۸

۷۶. همان، سند شماره ۷۷۴۷

۲۵-۴. مهر چهارگوش^{۷۸} به سجع:

جلال الدوله

۱۳[-]

۲۶. سلطان حسین میرزا نیرالدوله بن پرویز میرزا نیرالدوله (فوت ۱۳۳۶ق.).

۱-۲۶. مهر بیضی^{۷۹} (شکل ۷۱) به سجع:

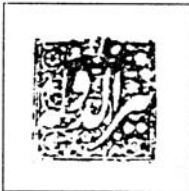

شکل ۷۱

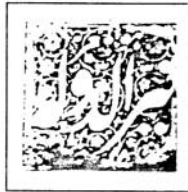
نیرالدوله

۱۳۰۵

۲-۲۶. مهر چهارگوش^{۸۰} در دو اندازه (شکل های ۷۲ و ۷۳) به سجع:

شکل ۷۳

شکل ۷۲

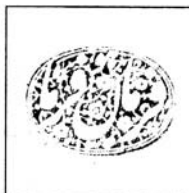
هوالمعز

نیرالدوله

۱۳۱۸

۲۷. سلطان عبدالحمید میرزا ناصرالدوله فرمانفرما بن فیروز میرزا نصرت الدوله (فوت ۱۳۰۹ق.).

۱-۲۷. مهر بیضی^{۸۱} (شکل ۷۴) به سجع:

شکل ۷۴

هو

فرمانفرما

۱۳۰۵

۷۸. کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران. بخش خطی، سند شماره ۷۵۷۷/۲۰

۷۹. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۳۰۵ق

۸۰. همان، اسناد شماره های ۷۰۲۹ و ۷۰۳۴ ۸۱. همان، سند شماره ۲۴۸۰۴ق

۲۷-۲. مهر چهارگوش^{۸۲} (شکل ۷۵) به سجج:

شکل ۷۵

سلطان حمید جوهر شمشیر نصرت است
۱۲۷۹

۲۸-۲. سلطان عبدالمجید میرزا عین الدوله بن سلطان احمد میرزا عضدالدوله

۱-۲۸. مهر بیضی^{۸۳} (شکل ۷۶) به سجج:

شکل ۷۶

سلطان عبدالمجید
۱۲۸۵

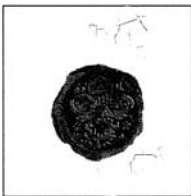
۲-۲۸. مهر بیضی^{۸۴} (شکل ۷۷) به سجج:

شکل ۷۷

سلطان عبدالمجید
[۱۲۹۳]

۳-۲۸. مهر دایره به طرح طغرا^{۸۵} (شکل ۷۸) برای مهر و موم به سجج:

شکل ۷۸

یا الله الغنی الراجی الله
عبدالمجید
۱۳۰۷

۸۲. مجموعه اسناد شخصی آقای سیدیدالله ستوده

۸۳. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۱۴۰۲۵ق

۸۵. همان، سند شماره ۱۴۰۲۴ق

۸۴. همان، سند شماره ۶۸۰۴

۴-۲۸. مهر بیضی^{۸۶} (شکل ۷۹) به سجج:

وزیر اعظم

۱۳۲۱

شکل ۷۹

عین‌الدوله در ۲۲ جمادی‌الثانی ۱۳۲۱ ابتدا وزیر داخله و سپس وزیر اعظم شد.

۵-۲۸. مهر دایره به طرح طغرا^{۸۷} (شکل ۸۰) برای مهر و موم به سجج:

سلطان عبدالمجید

۱۳۲۱

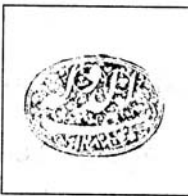
شکل ۸۰

۲۹. سلطان عبدالمحمد میرزا سیف‌الدوله بن سلطان احمد میرزا عضدالدوله

(فوت ۱۳۳۹ق.)

از آنجایی که هنوز راجع به سیف‌الدوله‌ها اطلاعات کامل در دست نیست، از این رو برای رفع ابهام، توضیحاتی در زیر آمده است.

۱-۲۹. مهر بیضی^{۸۸} (شکل ۸۱) به سجج:

سیف‌الدوله

۱۲۸۸

شکل ۸۱

مهر فوق به ظهر سندی به تاریخ محرم ۱۲۸۹ قمری زده شده و موضوع سند درباره موقوفات حضرت امام رضا (ع) است. سیف‌الدوله در سال ۱۲۸۸ قمری به نیابت تولیت آستان قدس رضوی منصوب شد.

۸۷ همان، سند شماره ۱۴۰۴۲ق

۸۶ همان، سند شماره ۶۷۸۱

۸۸ همان، سند شماره ۲۷۰۵۱ق

۲۹-۲. مهر بیضی^{۸۹} (شکل ۸۲) به سجج:

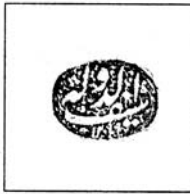
شکل ۸۲

سیف الدوله

۱۲۸۹

از مهر فوق برای مهر و موم پاکتها و نیز در پاکت استفاده می‌شد. آن مهر به پاکتی زده شده که روی پاکت و سند آن چاپ شده است «وزارت جلیله تجارت» و تاریخ سند ربیع الثانی ۱۳۲۴ است.

۲۹-۳. مهر بیضی^{۹۰} (شکل ۸۳) به سجج:

شکل ۸۳

سیف الدوله

۱۲۹۹

مهر فوق در ظهر سندی به تاریخ ۱۳ شوال ۱۳۰۳ زده شده و از آن برای در پاکت و یا مهر و موم نیز استفاده شده است.

۲۹-۴. مهر بیضی^{۹۱} (شکل ۸۴) به سجج:

شکل ۸۴

سیف الدوله

مهر فوق به در پاکتی بدون تاریخ که برای عضدالملک ارسال شده، مشاهده گردید.

۹۰. همان، سند شماره ۱۶۰۹۴ق

۸۹. همان، سند شماره ۱۲۸۹۷ق

۹۱. همان، سند شماره ۲۵۹۱۲ق

۳۰. سلطان محمد میرزا سیف الدوله بن فتحعلی شاه (تولد ۱۲۲۸ ق.).

مهری^{۹۲} به سجع:

سرو آزاد شهری سلطان محمد

۳۱. سلطان مراد میرزا حسام السلطنه بن عباس میرزا نایب السلطنه (۱۲۳۳-۱۳۰۰ ق.).

۱-۳۱. مهر چهارگوش^{۹۳} (شکل ۸۵) به سجع:

شکل ۸۵

سلطان مراد گوهر دریای خسروی

۱۲۴۷

۲-۳۱. مهر چهارگوش^{۹۴} (شکل ۸۶) به سجع:

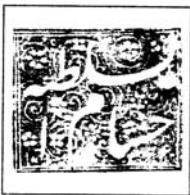
شکل ۸۶

حسام السلطنه

۱۲۶۶

از مهر فوق برای مهر و موم نیز استفاده می‌شد. سلطان مراد میرزا در سال ۱۲۶۶ قمری به حسام السلطنه ملقب شد.

۳-۳۱. مهر چهارگوش^{۹۵} (شکل ۸۷) به سجع:

شکل ۸۷

حسام السلطنه

۱۲۶۶

مهر فوق با مهر ردیف ۳۱-۲ از نظر اندازه و شکل تفاوت دارد.

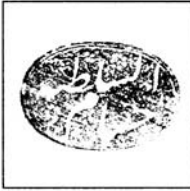
۹۲. بدری آتابای، فهرست تاریخ - سفرنامه - سیاحت نامه - روزنامه‌ها و جغرافیای خطی کتابخانه سلطنتی. [تهران: بی‌نا]، ۱۳۵۶، ص ۷۴۵ و ۷۴۶.

۹۳. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۶۱۷۱

۹۴. همان، سند شماره ۶۳۱۱

۹۵. همان، سند شماره ۶۱۶۸

۴-۳۱. مهر بیضی^{۹۶} (شکل ۸۸) به سجع:

حسام السلطنه

۱۲۶۷

شکل ۸۸

۵-۳۱. مهر چهارگوش^{۹۷} (شکل ۸۹) به سجع:

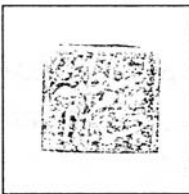

حسام السلطنه

۱۲ [-]

شکل ۸۹

۶-۳۱. مهر چهارگوش^{۹۸} (شکل ۹۰) به سجع:

حسام السلطنه

۱۲۹۴

شکل ۹۰

۳۲. سلطان مسعود میرزا ظل السلطان بن ناصرالدین شاه (۱۲۶۶-۱۳۳۶ ق.)

۱-۳۲. مهر چهارگوش^{۹۹} به سجع:

فروزان گوهر شاهی یمین الدوله مسعود است

۱۲۷۷

مسعود میرزا در سال ۱۲۷۷ قمری به یمین الدوله ملقب و نیز حاکم مازندران، استرآباد، گرگان، سمنان و دامغان شد.

۹۷. همان، سند شماره ۷۹۰۰ ق.

۹۶. همان، سند شماره ۶۱۹۱

۹۸. همان، سند شماره ۲۵۰۹۶ ق

۹۹. طاهری شهاب، سجع مهر سلاطین و شاهزادگان و صدور ایران. وحید، س ۲، ش ۸ (مرداد ۱۳۴۴): ۴۹.

۳۲-۲. مهر بیضی^{۱۰۰} (شکل ۹۱) به سجع:

مسعود
۱۲۸۱

شکل ۹۱

۳۲-۳. مهر چهارگوش^{۱۰۱} (شکل ۹۲) به سجع:

یمین دولت شه آفتاب چرخ وجود
یگانه گوهر دریای خسروی مسعود

۱۲ [-]

شکل ۹۲

۳۲-۴. مهر چهارگوش^{۱۰۲} (شکل ۹۳) به سجع:

اختر برج شهی گوهر دریای وجود
خلف ناصر دین شه ظل السلطان مسعود

۱۲۸۶

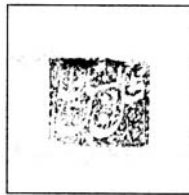
شکل ۹۳

مسعود میرزا در سال ۱۲۸۶ قمری به ظل السلطان ملقب و حاکم فارس شد.

۳۲-۵. مهر چهارگوش^{۱۰۳} در دو اندازه (شکل های ۹۴ و ۹۵) به سجع:

شکل ۹۵

شکل ۹۴

ظل السلطان
۱۲۸۶

۱۰۰. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۱۰۲۰۹۲ق

۱۰۱. همان، سند شماره ۶۷۷۱

۱۰۲. همان، سند شماره ۶۷۷۷

۱۰۳. همان، اسناد شماره های ۷۰۲۷ و ۱۳۱۵۶ق

۳۲-۶. مهر چهارگوش^{۱۰۴} به طرح طغرا (شکل ۹۶) به سجع:

شکل ۹۶

ظل السلطان

۱۲۸۶

۳۲-۷. مهر چاپی^{۱۰۵} با نقش تاج (شکل ۹۷) به سجع:

دولت علیه ایران

ظل السلطان

۱۲۹۸

شکل ۹۷

۳۲-۸. مهر چاپی^{۱۰۶} (شکل ۹۸) به سجع:

ظل السلطان

۱۲۹۸

شکل ۹۸

۳۲-۹. مهر چاپی^{۱۰۷} با نقش تاج و شیر و خورشید (شکل ۹۹) به سجع:

شکل ۹۹

ظل السلطان

۱۳۰۳

۱۰۵. همان، سند شماره ۱۳۱۹۷ق

۱۰۷. همان، سند شماره ۱۰۲۶۲۰ق

۱۰۴. همان، سند شماره ۱۱۱۵۴ق

۱۰۶. همان، سند شماره ۱۰۲۶۱۹ق

۱۰-۳۲. مهر چهارگوش^{۱۰۸} (شکل ۱۰۰) به سجع:

ظل السلطان

۱۳۱۴

شکل ۱۰۰

۱۱-۳۲. مهر چهارگوش انگشتی^{۱۰۹} با نقش شیر و خورشید (شکل ۱۰۱) به سجع:

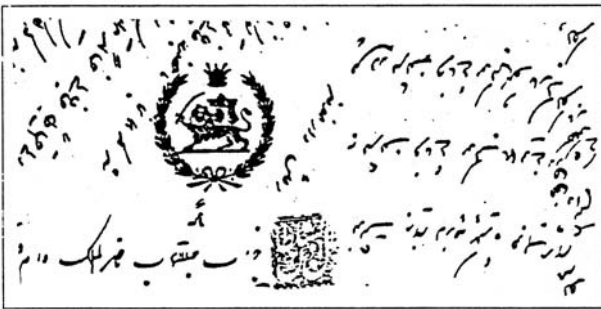

ظل السلطان

شکل ۱۰۱

۱۲-۳۲. در بالای تعدادی از اسناد، مهر خشک دایره^{۱۱۰} با نقش تاج و شیر و خورشید دیده شد.

۱۳-۳۲. سربرگ چاپی^{۱۱۱} با نقش تاج و شیر و خورشید (شکل ۱۰۲)، به رنگهای طلائی یا سبز و یا بنفش.

شکل ۱۰۲

۱۰۸. محمدعلی کریمزاده تبریزی، چند فرمان تاریخی. بررسیهای تاریخی، س ۶، ش ۱ (فروردین و اردیبهشت ۱۳۵۰): تصویر سند شماره ۴ بعد از صفحه ۱۸۶.

۱۰۹. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، ضمیمه سند شماره ۲۵۶۳۵ق

۱۱۰. همان، سند شماره ۳۱۷۴اق ۱۱۱. همان، سند شماره ۳۱۶۷اق

نقش فوق در مکاتبات ناصرالدین شاه و تعدادی از رجال نیز مشاهده گردید.

۱۴-۳۲. مهر چاپی^{۱۱۲} با نقش تاج و شیر و خورشید (شکل ۱۰۳) به سجع:

ظلمت السلطان

شکل ۱۰۳

۱۵-۳۲. مهر چاپی چهارگوش،^{۱۱۳} مخصوص چسباندن در پاکت، با نقش شیر و خورشید (شکل ۱۰۴)، به رنگهای قرمز یا بنفش و یا قهوه‌ای

شکل ۱۰۴

۱۶-۳۲. مهر چاپی دایره،^{۱۱۴} مخصوص چسباندن در پاکت در دو اندازه، با نقش تاج و شیر و خورشید (شکل‌های ۱۰۵ و ۱۰۶)، به رنگهای قرمز یا سبز یا بنفش و به سجع:

شکل ۱۰۶

شکل ۱۰۵

ظلمت السلطان

۱۷-۳۲. مهر چاپی دایره،^{۱۱۵} مخصوص چسباندن در پاکت، با نقش تاج و شیر و خورشید (شکل ۱۰۷) به سجع:

۱۱۳. همان، سند شماره ۲۶۲۹۳ق

۱۱۲. همان، سند شماره ۱۱۱۶۹ق

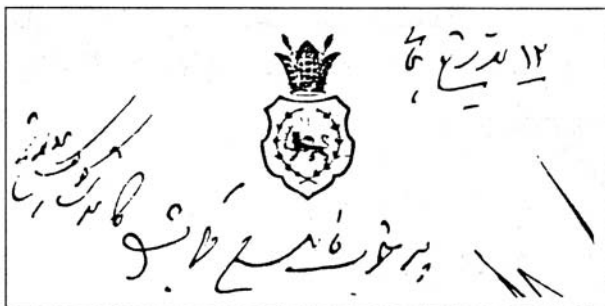
۱۱۴. همان، اسناد شماره‌های ۹۹۴۳۹ق و ۹۹۴۴۱ق

۱۱۵. همان، سند شماره ۱۰۳۶۰۹ق

شکل ۱۰۷

۱۸-۳۲. سربرگ چاپی^{۱۱۶} با نقش تاج و شیر و خورشید (شکل ۱۰۸).

شکل ۱۰۸

۳۳. سیف الملوک میرزا بن علیشاه ظل السلطان

مهر چهارگوش^{۱۱۷} (شکل ۱۰۹) به سجع:

قهر یزدان سیف شه سیف الملوک

۱۲۳۹

شکل ۱۰۹

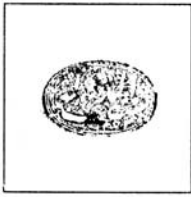
۳۴. سیف الدوله میرزا بن علیشاه ظل السلطان

مهر بیضی^{۱۱۸} (شکل ۱۱۰) به سجع:

۱۱۷. همان، سند شماره ۱۴۵۲۲-ح

۱۱۶. همان، سند شماره ۱۳۲۰۲ق

۱۱۸. همان، سند شماره ۸۴۴۴۳ق

سیف الدوله

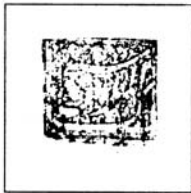
۱۲۵۴

شکل ۱۱۰

مهر فوق در ظهر سندی به تاریخ ۱۲۸۷ قمری زده شده است. در سند نوشته شده «مبلغ سیصد تومان در وجه گماشتگان حاجی سیف الدوله کارسازی دارید».

۳۵. شیخ علی میرزا شیخ الملوک بن فتحعلی شاه (۱۲۱۰-۱۲۶۳ ق.)

مهر چهارگوش^{۱۱۹} (شکل ۱۱۱) به سجع:

شیخ الملوک

۱۲۴۱

شکل ۱۱۱

۳۶. طهماسب میرزا مؤید الدوله بن محمدعلی میرزا دولتشاه (فوت ۱۲۹۷ ق.)

مهر چهارگوش^{۱۲۰} (شکل ۱۱۲) به سجع:

بنده شاه ولایت طهماسب

شکل ۱۱۲

۳۷. عباس میرزا ملک آرا بن محمدشاه (۱۲۵۵-۱۳۱۴ ق.)

۱-۳۷. مهر چهارگوش^{۱۲۱} (شکل ۱۱۳) به سجع:

۱۱۹. همان، سند شماره ۲۳-۳-۱۳۷ و

۱۲۰. کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. بخش خطی، سند شماره ۵۵

۱۲۱. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۶۰۸۲

ملک آرا
۱۲۹۵

شکل ۱۱۳

عباس میرزا در سال ۱۲۹۵ قمری به ملک آرا ملقب شد.

۲-۳۷. مهر بیضی^{۱۲۲} (شکل ۱۱۴) به سجع:

ملک آرا
۱۲۹۵

شکل ۱۱۴

۳-۳۷. مهر بیضی^{۱۲۳} (شکل ۱۱۵) به سجع:

ملک آرا
۱۳۰۳

شکل ۱۱۵

ملک آرا در سال ۱۳۰۳ قمری وزیر تجارت شد.

۳۸. عبدالحسین میرزا فرمانفرما بن فیروز میرزا نصرت الدوله (۱۲۷۴-۱۳۵۸ق.)

۱-۳۸. مهر بیضی^{۱۲۴} (شکل ۱۱۶) به سجع:

نصرة الدوله

شکل ۱۱۶

۱۲۳. همان، سند شماره ۱۶۱۲۰ق

۱۲۲. همان، سند شماره ۱۵۶۲۸ق

۱۲۴. همان، سند شماره ۱۰۲-۳-۱۴۵ح

مهر فوق در ظهر سندی به تاریخ ربیع الثانی ۱۳۰۶ زده شده است.

۲-۳۸. مهر بیضی^{۱۲۵} (شکل ۱۱۷) به سجع:

عبدالحسین فرمان فرما

۱۳۰۹

شکل ۱۱۷

عبدالحسین میرزا در سال ۱۳۰۹ قمری به فرمان فرما ملقب شد.

۳-۳۸. مهر بیضی^{۱۲۶} (شکل ۱۱۸) به سجع:

هو

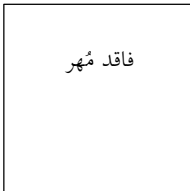
فرمان فرما

۱۳۰۹

شکل ۱۱۸

از مهر فوق برای مهر و موم پاکت نیز استفاده می شده است.

۴-۳۸. مهر دایره^{۱۲۷} با نقش تاج و شیروخورشید (شکل ۱۱۹) به سجع:

فاقد مهر

فرمان فرما

۱۳۱۳

شکل ۱۱۹

از مهر فوق برای مهر و موم پاکت نیز استفاده شده است.

۵-۳۸. مهر چهارگوش^{۱۲۸} با نقش شیروخورشید (شکل ۱۲۰) به سجع:

شکل ۱۲۰

فرمان فرما

سالار لشکر

۱۲۶. همان، سند شماره ۱۴۲۰۴ق.

۱۲۵. همان، سند شماره ۲۹۵ق.

۱۲۸. همان، ضمیمه سند شماره ۲۹۵ق.

۱۲۷. همان، ضمیمه سند شماره ۶۴-۷-۱۴۵ح

از مهر فوق برای مهر و موم پاکت نیز استفاده شده است.
۶-۳۸. مهر چهارگوش^{۱۲۹} (شکل ۱۲۱) به سجع:

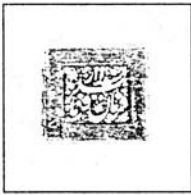

شکل ۱۲۱

عبدالحسین فرمان فرما
سالار لشکر
۱۳۱۳

از مهر فوق برای مهر و موم پاکت نیز استفاده می شده است.

۷-۳۸. مهر چهارگوش^{۱۳۰} (شکل ۱۲۲) به سجع:

شکل ۱۲۲

فرمان فرما
سالار لشکر
۱۳۱۴

فرمان فرما در اوایل سال ۱۳۱۴ قمری از کرمان احضار، ابتدا به حکومت تهران و سپس به وزارت جنگ منصوب شد.

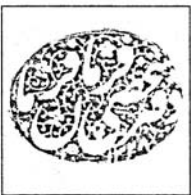
۸-۳۸. مهر بیضی^{۱۳۱} (شکل ۱۲۳) به سجع:

شکل ۱۲۳

فرمان فرما
سالار لشکر
۱۳۱۴

۹-۳۸. مهر بیضی^{۱۳۲} (شکل ۱۲۴) به سجع:

شکل ۱۲۴

دفتر شخصی فرمان فرما
۱۳۲۸

۱۳۰. همان، سند شماره ۶۰۹۸.

۱۲۹. همان، سند شماره ۱۴۱۲۱.ق.

۱۳۱. همان، سند شماره ۱۴۱۳۵.ق.

۱۳۲. منصوره اتحادیه (نظام مافی) و سیروس سعدوندیان، گزیده‌ای از مجموعه اسناد عبدالحسین میرزا فرمانفرما ۱۳۴۰-۱۳۲۵ هجری قمری. تهران: نشر تاریخ، ۱۳۶۶، روی جلد.

۱۰-۳۸. مهر چاپی دایره ۱۳۳ مخصوص چسباندن در پاکت (شکل ۱۲۵)، به رنگهای مشکی یا زرشکی و به سجع:

شکل ۱۲۵

عبدالحسین فرمان فرما
فیروز

۱۱-۳۸. سربرگ چاپی ۱۳۴ با نقش تاج و شیر و خورشید (شکل ۱۲۶)، به رنگهای مشکی یا آبی و به سجع:

شکل ۱۲۶

فرمانفرما

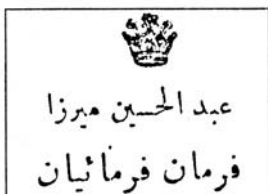
۱۲-۳۸. سربرگ چاپی ۱۳۵ با نقش تاج و شیر و خورشید (شکل ۱۲۷) به سجع:

شکل ۱۲۷

فرمانفرما

۱۳-۳۸. سربرگ چاپی ۱۳۶ با نقش تاج (شکل ۱۲۸)، به رنگ آبی و به سجع:

شکل ۱۲۸

عبدالحسین میرزا
فرمانفرمایان

۱۳۳. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۷۵-۷-۱۴۵ح

۱۳۵. همان، سند شماره ۶۵-۷-۱۴۵ح

۱۳۴. همان، سند شماره ۱۷-۷-۱۴۵ح

۱۳۶. همان، سند شماره ۵۸-۷-۱۴۵ح

۳۹. عبدالصمد میرزا عزالدوله بن محمدشاه (۱۲۶۱-۱۳۴۸ق.)

۱-۳۹. مهر بیضی^{۱۳۷} در دو اندازه (شکل‌های ۱۲۹ و ۱۳۰) به سجع:

شکل ۱۳۰

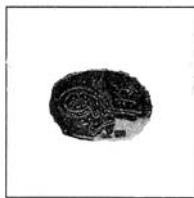

شکل ۱۲۹

عزالدوله
۱۲۷۸

عبدالصمد میرزا در سال ۱۲۷۸ به عزالدوله ملقب شد. از مهر نمونه بزرگتر برای مهر و موم پاکت نیز استفاده شده است.

۲-۳۹. مهر بیضی^{۱۳۸} به طرح طغرا (شکل ۱۳۱) به سجع:

شکل ۱۳۱

عزالدوله
۱۲۸۴

از مهر فوق برای مهر و موم پاکت نیز استفاده شده است.

۳-۳۹. مهر چهارگوش انگشتی^{۱۳۹} به سجع:

هوالقاهر

عبدالصمد قاجار عزالدوله

۱۲۹۱

۴-۳۹. مهر چهارگوش^{۱۴۰} (شکل ۱۳۲) به سجع:

هوالقاهر

عزالدوله

۱۲۹۴

شکل ۱۳۲

۱۳۷. همان، اسناد شماره ۱۳۸۱۹ق و ۱۳۸۲۰ق. ۱۳۸. همان، سند شماره ۲۳۹۸۸ق.

۱۳۹. کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، بخش خطی، مجموعه اسناد شماره ۹۱۴۱/۲.

۱۴۰. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۲۳۳۱۹ق.

۴۰. عبدالله میرزا حشمت الدوله بن عبدالله میرزا بن عباس میرزا نایب السلطنه
(تولد ۱۲۶۱ق.)

مهر بیضی^{۱۴۱} (شکل ۱۳۳) به سجع:

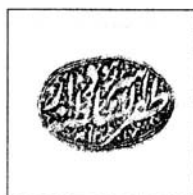

شکل ۱۳۳

حشمة الدوله
۱۲۹۸

۴۱. عزیزالله میرزا ظفر السلطنه سردار بن جلال الدین میرزا بن فتحعلی شاه

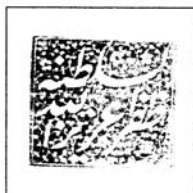
۱-۴۱. مهر بیضی^{۱۴۲} (شکل ۱۳۴) به سجع:

شکل ۱۳۴

هو
سردار ظفر السلطنه
۱۳۱۷

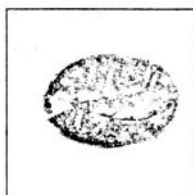
۲-۴۱. مهر چهارگوش^{۱۴۳} (شکل ۱۳۵) به سجع:

شکل ۱۳۵

عزیزالله ظفر السلطنه
۱۳۲۶

۳-۴۱. مهر بیضی^{۱۴۴} (شکل ۱۳۶) به سجع:

شکل ۱۳۶

ظفر السلطنه

۱۴۲. همان، سند شماره ۱۳۵۵۸ق.

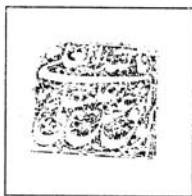
۱۴۴. همان، سند شماره ۱۳۵۵۷ق

۱۴۱. همان، سند شماره ۱۲۵۸۸ق.

۱۴۳. همان، سند شماره ۶۳۸۳

۴۲. علیقلی میرزا اعتضادالسلطنه بن فتحعلی شاه (۱۲۳۴-۱۲۹۸ق.)

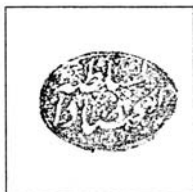
۱-۴۲. مهر چهارگوش^{۱۴۵} (شکل ۱۳۷) به سجع:

شکل ۱۳۷

الواثق بالله العلی
عبده علیقلی
۱۲۶۶

۲-۴۲. مهر بیضی^{۱۴۶} (شکل ۱۳۸) به سجع:

شکل ۱۳۸

اعتضادالسلطنه
۱۲۸۵

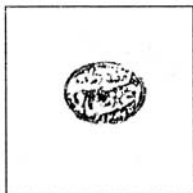
۳-۴۲. مهر چهارگوش^{۱۴۷} (شکل ۱۳۹) به سجع:

شکل ۱۳۹

اعتضادالسلطنه
سنه ۱۲۸۸۵

۴-۴۲. مهر بیضی^{۱۴۸} (شکل ۱۴۰) به سجع:

شکل ۱۴۰

اعتضادالسلطنه
۱۲۹۱

۱۴۵. همان، سند شماره ۱۱۵۹۶

۱۴۸. همان، سند شماره ۵۷۵۴

۱۴۶. همان، سند شماره ۸۰۷۹

۱۴۷. همان، سند شماره ۱۱۵۹۴

۴۳. علی نقی میرزا رکن الدوله بن فتحعلی شاه (تولد ۱۲۰۷ ق.)

۱-۴۳. مهري ۱۴۹ به سجع:

علی نقی گهر شاهپانه شاهي است

۲-۴۳. مهر چهارگوش ۱۵۰ (شکل ۱۴۱) به سجع:

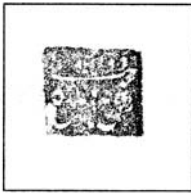

شکل ۱۴۱

افوض امری الی الله

عبدہ علی نقی

۳-۴۳. مهر چهارگوش ۱۵۱ (شکل ۱۴۲) به سجع:

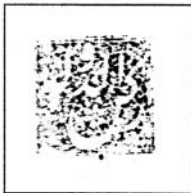
شکل ۱۴۲

شد ز رکن الدوله باز ارکان دولت استوار

۱۲۴۳

۴۴. علی نقی میرزا رکن الدوله بن محمد تقی میرزا رکن الدوله

۱-۴۴. مهر چهارگوش ۱۵۲ (شکل ۱۴۳) به سجع:

شکل ۱۴۳

رکن الدوله

۱۳۰۷

مهر فوق در سندی به تاریخ ۲۷ ذی قعدة ۱۳۲۷ مشاهده شد. نکته قابل توجه آن

۱۴۹. حسین مدرسی طباطبایی، برگی از تاریخ قزوین. قم: کتابخانه عمومی حضرت آیه الله العظمی نجفی مرعشی، ۱۳۶۱، ص ۲۸۷.

۱۵۰. کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی. بخش خطی، دفتر فرامین و احکام شماره ۳۷۳ عکسی، ش ۵.

۱۵۱. حسین مدرسی طباطبایی، ص ۲۶۴.

۱۵۲. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۱۶۳۵۰.

است که مهر مذکور مربوط به محمدتقی میرزا رکن‌الدوله است که پس از فوت وی (۱۳۱۸ق.)، پسرش از آن مهر نیز استفاده کرده است.

۲-۴۴. مهر بیضی^{۱۵۳} (شکل ۱۴۴) به سجع:

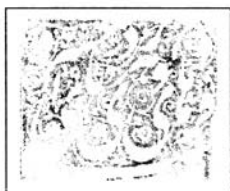

رکن‌الدوله
۱۳۱۹

شکل ۱۴۴

۴۵. فرهاد میرزا معتمدالدوله بن عباس میرزا نایب‌السلطنه (۱۲۳۳-۱۳۰۵ق.)

۱-۴۵. مهر چهارگوش^{۱۵۴} (شکل ۱۴۵) به سجع:

فرهاد گوه‌ری ز دریای خسروی است

شکل ۱۴۵

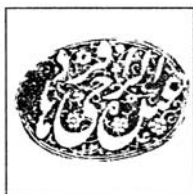
۲-۴۵. مهر بیضی^{۱۵۵} (شکل ۱۴۶) به سجع:

معتمدالدوله
۱۲۸۳

شکل ۱۴۶

۳-۴۵. مهر بیضی^{۱۵۶} (شکل ۱۴۷) به سجع:

عبده‌الراجی فرهاد
۱۲۸۴

شکل ۱۴۷

۱۵۴. مجموعه اسناد شخصی آقای سیدیدالله ستوده

۱۵۳. همان، سند شماره ۲۶۲۱۵ق

۱۵۵. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۷۷۴۸

۱۵۶. همان، سند شماره ۱۰۱۱ق

فرهادمیرزا در سال ۱۲۸۴ قمری به حکومت کردستان منصوب شد.

۴۶. فرخ سیر میرزا نیرالدوله بن فتحعلی شاه

مهر چهارگوش^{۱۵۷} (شکل ۱۴۸) به سجع:

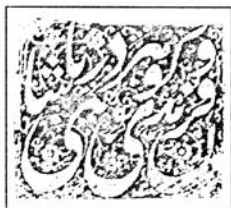

شکل ۱۴۸

نسب دارد از شاه والاگهر
پدر بر پدر شاه فرخ سیر

۴۷. فریدون میرزا بن عباس میرزا نایب السلطنه (فوت ۱۲۷۲ق.)

۱-۴۷. مهر چهارگوش^{۱۵۸} (شکل ۱۴۹) به سجع:

شکل ۱۴۹

فریدون گوهر دریای شاهی
۱۲۴۴

۲-۴۸. مهری^{۱۵۹} به سجع:

غلام درگه خسرو فریدون

۴۸. فیروز میرزا نصرت الدوله بن عباس میرزا نایب السلطنه (۱۲۳۳-۱۳۰۳ق.)

۱-۴۸. مهر چهارگوش^{۱۶۰} (شکل ۱۵۰) به سجع:

شکل ۱۵۰

خجسته اختر شاهنشاه جهان فیروز

۱۲۵۰

۱۵۷. کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. بخش خطی، سند شماره ۳۷.

۱۵۸. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۵۸۱۸.

۱۵۹. همان، نسخه خطی روضةالصفاه به شماره ۱۲۰۸ ارسالی به آستان قدس رضوی.

۱۶۰. همان، سند شماره ۵۸۹۸.

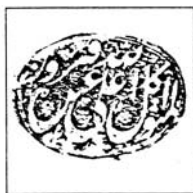
فیروز میرزا در سال ۱۲۵۰ قمری به حکومت فارس منصوب شد.
۲-۴۸. مهر چهارگوش^{۱۶۱} (شکل ۱۵۱) به سجع:

شکل ۱۵۱

عبده فیروز

۳-۴۸. مهر بیضی^{۱۶۲} (شکل ۱۵۲) به سجع:

شکل ۱۵۲

المتوکل علی الله عبده فیروز

۴-۴۸. مهر چهارگوش^{۱۶۳} (شکل ۱۵۳) به سجع:

شکل ۱۵۳

نصرت الدوله

۱۲۷۱

۵-۴۸. مهر چهارگوش^{۱۶۴} (شکل ۱۵۴) به سجع:

شکل ۱۵۴

فروزان اختر فرشاهی نصره الدوله

۱۲۷۰

۱۶۱. وزارت امور خارجه. دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی. گزیده اسناد سیاسی ایران و عثمانی. تهران: وزارت امور خارجه، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، ۱۳۶۹، ج. ۱. ص ۵۵۷.
۱۶۲. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۱۳۷-۶۵۴ و
۱۶۳. همان، سند شماره ۱۴۵۸۰ اق
۱۶۴. مجموعه اسناد شخصی آقای سیدیدالله ستوده

۶-۴۸. مهر چهارگوش^{۱۶۵} (شکل ۱۵۵) به سجع:

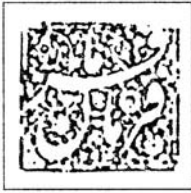
شکل ۱۵۵

نصرة الدوله

۱۲۸۴

نصرت الدوله در سال ۱۲۸۴ قمری پیشکار آذربایجان و بعد حاکم قزوین شد.

۷-۴۸. مهر چهارگوش^{۱۶۶} (شکل ۱۵۶) به سجع:

شکل ۱۵۶

فرمان فرما

۱۲۹۴

۴۹. قهرمان میرزا بن عباس میرزا نایب السلطنه (فوت ۱۲۵۷ ق.)

۱-۴۹. مهر چهارگوش^{۱۶۷} (شکل ۱۵۷) به سجع:

شکل ۱۵۷

قهرمان ملک دارای جهان شد قهرمان

۱۲۴۴

۲-۴۹. مهر چهارگوش^{۱۶۸} (شکل ۱۵۸) به سجع:

شکل ۱۵۸

قهرمان

۱۲۴۸

۱۶۵. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۶۸۹۴

۱۶۶. همان، سند شماره ۵۸۲۲

۱۶۷. همان، سند شماره ۱۴۲۰۷ق

۱۶۸. همان، سند شماره ۷۱۴۴

قهرمان میرزا در سال ۱۲۴۸ قمری به حکومت یزد منصوب شد.

۵۰. کامران میرزا نایب السلطنه بن ناصرالدین شاه (۱۲۷۲-۱۳۴۷ق.)

۵۰-۱. مهر چهارگوش^{۱۶۹} (شکل ۱۵۹) به سجع:

شکل ۱۵۹

کامران ز شه نایب السلطنه شد

۱۲۷۶

۵۰-۲. مهر بیضی^{۱۷۰} (شکل ۱۶۰) به سجع:

شکل ۱۶۰

نایب السلطنه امیرکبیر

۱۲۸۵

کامران میرزا در سال ۱۲۸۵ قمری به امیرکبیر ملقب شد.

۵۰-۳. مهر چهارگوش^{۱۷۱} (شکل ۱۶۱) به سجع:

شکل ۱۶۱

نایب السلطنه امیرکبیر

۱۲۸۶

۵۰-۴. مهر چهارگوش^{۱۷۲} (شکل ۱۶۲) به سجع:

شکل ۱۶۲

کامران عبد شاه مهر سریر

نایب السلطنه امیرکبیر

۱۲۹۴

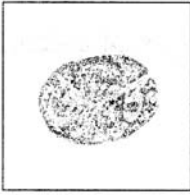
۱۷۰. همان، سند شماره ۱۴۵۴۰ق

۱۷۲. همان، سند شماره ۱۴۵۴۰ق

۱۶۹. همان، سند شماره ۷۰۱۱

۱۷۱. همان، سند شماره ۷۰۰۹

۵-۵۰. مهر بیضی^{۱۷۳} (شکل ۱۶۳) به سجع:

شکل ۱۶۳

کامران

۱۲۹۴

۵۰-۶. مهر بیضی^{۱۷۴} (شکل ۱۶۴) به سجع:

شکل ۱۶۴

نایب السّلطنه امیرکبیر

۱۲۹۵

کامران میرزا در سال ۱۲۹۵ قمری هنگام سفر شاه به اروپا، مجدداً به نیابت سلطنت برگزیده شد و پس از بازگشت شاه، کارهای مملکتی بین سه نفر از جمله کامران میرزا تقسیم گردید. کارهای اداری حکومت تهران، قزوین، گیلان، مازندران، دماوند، فیروزکوه، قم، کاشان، ساوه، ملایر، تویسرکان، نهاوند، استرآباد، شاهرود، بسطام، دامغان و سمنان به او واگذار شد و به علاوه کارهای شاهزادگان، علما و امور تجارت نیز باید به وسیله او به عرض می‌رسید و جواب صادر می‌شد.

۵۰-۷. مهر دایره^{۱۷۵} به طرح طغرا با نقش شیر و خورشید (شکل ۱۶۵) به سجع:

شکل ۱۶۵

نائب السّلطنه امیرکبیر

سنه ۱۲۹۵

۵۰-۸. مهر چاپی^{۱۷۶} دایره با نقش تاج (شکل ۱۶۶) به سجع قرینه:

۱۷۴. همان، سند شماره ۱۰۰۵۸اق

۱۷۶. همان، سند شماره ۲۱۹۳۷اق

۱۷۳. همان، سند شماره ۱۶۴۳۳اق

۱۷۵. همان، سند شماره ۲۱۸۹۱اق

نائب السلطنة اميرکبير

شکل ۱۶۶

۵۰-۹. مهر چاپی^{۱۷۷} با نقش تاج (شکل ۱۶۷) به رنگ طلايي يا سبز و به سجع قرينه:

شکل ۱۶۷

نائب السلطنة اميرکبير

۵۰-۱۰. مهر چاپی^{۱۷۸} با نقش تاج (شکل ۱۶۸) به رنگ قهوه‌ای يا آبی و يا سبز و به سجع:

شکل ۱۶۸

نائب السلطنة اميرکبير

۵۰-۱۱. مهر خشک دايره^{۱۷۹} با نقش شیر و خورشيد (شکل ۱۶۹)

در مکاتبات بعضی از شاهان و شاهزادگان ديگر نیز مهر فوق دیده شد.

شکل ۱۶۹

۱۷۸. همان، سند شماره ۱۹۶۰۵ق

۱۷۷. همان، سند شماره ۲۴۳۱۳ق

۱۷۹. همان، سند شماره ۱۴۵۵۳ق

۵۰-۱۲. مهر چهارگوش^{۱۸۰} (شکل ۱۷۰) به سجع:

شکل ۱۷۰

هو العلی العظیم

کامران

۱۳۳۵

۵۱. کیخسرو میرزا بن فتحعلی شاه (تولد ۱۲۲۴ق.)

مهر بیضی^{۱۸۱} (شکل ۱۷۱) به سجع:

شکل ۱۷۱

عبدہ الراجی کی خسرو

۵۲. کیومرث میرزا عمیدالدوله بن قهرمان میرزا

۵۲-۱. مهر چهارگوش^{۱۸۲} (شکل ۱۷۲) به سجع:

شکل ۱۷۲

کیومرث را شیر حق یاور است

۵۲-۲. مهر چهارگوش^{۱۸۳} (شکل ۱۷۳) به سجع:

شکل ۱۷۳

عمیدالدوله

۱۲۷۹

۱۸۱. همان، سند شماره ۳۷-۳-۱۳۷

۱۸۳. همان، سند شماره ۶۶۷۹

۱۸۰. همان، سند شماره ۲۵۳۵۲ق

۱۸۲. همان، سند شماره ۳۱-۸-۱۲۸گ

۵۲-۳. مهر بیضی^{۱۸۴} (شکل ۱۷۴) به سجع:

شکل ۱۷۴

عمیدالدوله

۱۲۹۲

۵۳. کیومرث میرزا ملک آرا بن فتحعلی شاه (۱۲۲۴-۱۲۸۹ق.)

۵۳-۱. مهر چهارگوش^{۱۸۵} (شکل ۱۷۵) به سجع:

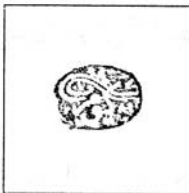

شکل ۱۷۵

ملک آرا

۱۲۷۶

۵۳-۲. مهر بیضی^{۱۸۶} به طرح طغرا (شکل ۱۷۶) به سجع:

شکل ۱۷۶

کیومرث

۱۲۸۱

ملک آرا در سال ۱۲۸۱ قمری به حکومت بروجرد منصوب شد.

۵۴. محمدتقی میرزا رکن الدوله بن محمدشاه (۱۲۶۲-۱۳۱۸ق.)

۵۴-۱. مهر چهارگوش^{۱۸۷} (شکل ۱۷۷) به سجع:

۱۸۴. همان، سند شماره ۱۳۹۸۵ق

۱۸۵. کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی. بخش خطی، دفتر فرامین و احکام شماره ۳۷۳ عکسی، ش ۱۷.

۱۸۶. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۱۹۱۹۰ق

۱۸۷. همان، سند شماره ۶۲۷۹

شکل ۱۷۷

رکن الدوله تا که لقب یافت ز شاه
ماه محمدتقی افراخت کلاه
۱۲۸۴

۲-۵۴. مهر چهارگوش^{۱۸۸} (شکل ۱۷۸) به سجع:

شکل ۱۷۸

بنده درگه شاهنشه
رکن الدوله
۱۲۸۴

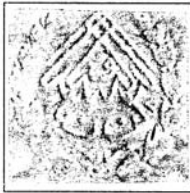
۳-۵۴. مهر بیضی^{۱۸۹} (شکل ۱۷۹) به سجع:

شکل ۱۷۹

رکن الدوله
۱۲۸۴

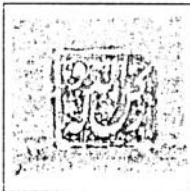
۴-۵۴. مهر خشک^{۱۹۰} (شکل ۱۸۰) به سجع قرینه:

شکل ۱۸۰

رکن الدوله

۵-۵۴. مهر چهارگوش^{۱۹۱} (شکل ۱۸۱) به سجع:

شکل ۱۸۱

رکن الدوله
۱۲۸۹

۱۸۹. همان، سند شماره ۶۲۱۷

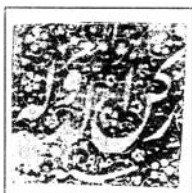
۱۹۱. همان، سند شماره ۶۲۱۹

۱۸۸. همان، سند شماره ۶۲۱۹

۱۹۰. همان، سند شماره ۶۲۷۱

رکن الدوله در سال ۱۲۸۹ قمری به حکومت زنجان منصوب شد.

۵۴-۶. مهر چهارگوش^{۱۹۲} (شکل ۱۸۲) به سجع:

شکل ۱۸۲

هوالمعز

رکن الدوله

سنه ۱۲۹۴

۵۴-۷. مهر بیضی^{۱۹۳} (شکل ۱۸۳) به سجع:

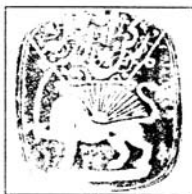
شکل ۱۸۳

هوالعزیز المعز

رکن الدوله

۱۲۹۷

۵۴-۸. مهر چهارگوش^{۱۹۴} با نقش شیر و خورشید (شکل ۱۸۴) به سجع:

شکل ۱۸۴

رکن الدوله

۱۲۹۹

۵۴-۹. مهر چهارگوش^{۱۹۵} به طرح طغرا (شکل ۱۸۵) به سجع:

شکل ۱۸۵

بنده درگه شاهنشاه رکن الدوله

۱۲۹۹

۱۹۳. همان، سند شماره ۲۴۳۸۱ق

۱۹۲. همان، سند شماره ۶۲۷۱

۱۹۴. همان، سند شماره ۲۸۷۰۵ق

۱۹۵. کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. بخش خطی، سند شماره ۱۵۵

۵۴-۱۰. مهر چهارگوش^{۱۹۶} (شکل ۱۸۶) به سجع:

شکل ۱۸۶

هو القادر
محمد تقی رکن الدوله
۱۳۰۵

۵۴-۱۱. مهر چهارگوش^{۱۹۷} (شکل ۱۸۷) به سجع:

شکل ۱۸۷

رکن الدوله
۱۳۰۷

در مورد مهر فوق به توضیح ردیف ۴۴-۱ توجه شود.

۵۴-۱۲. مهر بیضی^{۱۹۸} (شکل ۱۸۸) به سجع:

شکل ۱۸۸

رکن الدوله
۱۳۰۹

رکن الدوله در سال ۱۳۰۹ قمری به حکومت فارس منصوب شد.

۵۵. محمد حسین میرزا حشمت الدوله بن محمد علی میرزا دولت شاه (فوت ۱۲۶۲ ق.)

۵۵-۱. مهر چهارگوش^{۱۹۹} (شکل ۱۸۹) به سجع:

شکل ۱۸۹

در درج شاهی محمد حسین
۱۲۱۹

۱۹۶. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۶۲۲۰

۱۹۸. همان، سند شماره ۱۲۳۱۷ق

۱۹۷. همان، سند شماره ۱۶۳۵۰

۱۹۹. مجموعه اسناد شخصی آقای سید یدالله ستوده

۵۵-۲. مهری ۲۰۰ به سجع:
لا اله الا الله الملك الحق المبين
عبده محمد حسين

۵۶. محمدرحيم ميرزا ضياء الدوله بن عباس ميرزا نايب السلطنه

مهر چهارگوش^{۲۰۱} (شکل ۱۹۰) به سجع:

شکل ۱۹۰

ضياء الدوله
۱۲۷۸

۵۷. محمدهلى ميرزا دولتشاه بن فتحعلى شاه (۱۲۰۳-۱۲۳۷ ق.)

مهر چهارگوش^{۲۰۲} (شکل ۱۹۱) به سجع:

شکل ۱۹۱

ز فتح على شد چو خور منجلى
مه برج شاهى محمدهلى
۱۲۲۲

مهر فوق به کتابهای کتابخانه سلطنتی نیز زده شده است.

۵۸. محمدهلى ميرزا ملك آرا بن فتحعلى شاه (۱۲۰۳-۱۲۸۹ ق.)

مهر چهارگوش^{۲۰۳} (شکل ۱۹۲) به سجع:

شکل ۱۹۲

خلف فتحعلى شاه محمدهلى است
[؟]

۲۰۰. محمدرضا نصیری، ج ۲، ص ۲۴۰
۲۰۱. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۱۱۸-۳-۱۴۵ ح
۲۰۲. محمدرضا نصیری، ج ۱، ص ۲۳۳.
۲۰۳. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۸۷-۱-۱۶۶ ح

بخشی از مهر فوق ناخواناست.

۵۹. محمدولی میرزا بن فتحعلی شاه (۱۲۰۳-۱۲۸۱ق.)

۵۹-۱. مهر چهارگوش^{۲۰۴} (شکل ۱۹۳) به سجع:

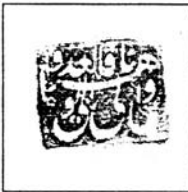

شکل ۱۹۳

ز الطاف خداوند شده صد شکر جلی
بر لب پیرو پیمبر دین شاه ولی

در بعضی از قسمتهای مهر فوق افتادگی وجود داشت لذا سجع آن به قرینه خوانده شد.

۵۹-۲. مهر چهارگوش^{۲۰۵} (شکل ۱۹۴) به سجع:

شکل ۱۹۴

یا قاهر العدو
یا والی الولی

۵۹-۳. مهر چهارگوش^{۲۰۶} (شکل ۱۹۵) به سجع:

شکل ۱۹۵

یا قاهر العدو
یا والی الولی

۲۰۵. همان، سند شماره ۵۷۸۷

۲۰۴. همان، سند شماره ۷۱۰۱

۲۰۶. کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی، بخش خطی، دفتر فرامین و احکام شماره ۳۷۳ عکسی، ش ۳.

۶۰. محمود میرزا بن فتحعلی شاه (تولد ۱۲۱۴ ق.)

مهری ۲۰۷ به سجع: ۲۰۸

شد بتوفیق صانع معبود
پاسبان در رضا محمود

۶۱. مغرور میرزا موثق الدوله بن تیمور میرزا بن حسینعلی میرزا فرمانفرما

مهر بیضی ۲۰۹ در دو اندازه (شکل های ۱۹۶ و ۱۹۷) به سجع:

شکل ۱۹۷

شکل ۱۹۶

موثق الدوله

۶۲. ملک قاسم میرزا بن فتحعلی شاه (تولد ۱۲۲۲ ق.)

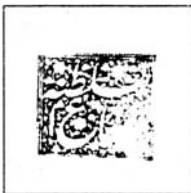
مهری ۲۱۰ به سجع:

فروزان اختر برج شهنشاهی ملک قاسم

۶۳. ملک منصور میرزا شعاع السلطنه بن مظفرالدین شاه

۱-۶۳. مهر چهارگوش ۲۱۱ (شکل ۱۹۸) به سجع:

شعاع السلطنه

شکل ۱۹۸

۲۰۷. میرزا غلامحسین خان ادیب، ص ۲۳۶.

۲۰۸. این مهر در مجله وحید سال ۱۴ شماره ۱۰ صفحه ۶۰۱ چنین خوانده شده است:

پاسبان در رضا ملک محمود

شد بتوفیق صانع معبود

۲۰۹. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، اسناد شماره ۶۶۷۲ و ۲۲۱۴۰

۲۱۰. طاهری شهاب، سجع مهر سلاطین و شاهزادگان و صدور. وحید، س ۲، ش ۲ (مرداد ۱۳۴۴): ص ۴۸.

۲۱۱. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۶۰۸۳

۶۳-۲. مهر چهارگوش^{۲۱۲} (شکل ۱۹۹) به سجع:

شکل ۱۹۹

ملک منصور

۱۳۰۱

۶۳-۳. مهر بیضی^{۲۱۳} (شکل ۲۰۰) به سجع:

شکل ۲۰۰

ملک منصور

۱۳[-]

۶۴. منوچهر میرزبان فتحعلی شاه (تولد ۱۲۲۲ق.)

۶۴-۱. مهر بیضی^{۲۱۴} به سجع:

در صدف شهی منوچهر

۱۲۳۴

مهر فوق به کتاب زده شده بود.

۶۴-۲. مهر چهارگوش^{۲۱۵} (شکل ۲۰۱)

شکل ۲۰۱

فروزان اختر شاهی منوچهر

۲۱۳. همان، سند شماره ۹۴۱۳ق

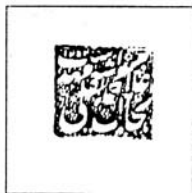
۲۱۲. همان، سند شماره ۶۷۷۴

۲۱۴. همان، نسخه خطی دیوان جامی به شماره ۱۱۴۶، ارسالی به آستان قدس رضوی.

۲۱۵. کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. بخش خطی، سند شماره ۱۲۹.

۶۵. مهدیقلی میرزا بن عباس میرزا نایب السلطنه

مهر چهارگوش^{۲۱۶} (شکل ۲۰۲) به سجع:

شکل ۲۰۲

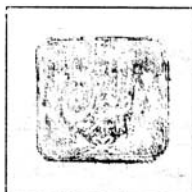
مهدیقلی بجان غلام محمدشه است

۱۲۵۲

۶۶. ناصرالدین میرزا ناصری بن مظفرالدین شاه

متأسفانه هنوز اطلاع زیادی از ناصرالدین میرزا ناصری در دست نیست. از این رو حدس زده شد که مهر زیر مربوط به او باشد.

مهر چهارگوش^{۲۱۷} (شکل ۲۰۳) به سجع:

شکل ۲۰۳

هوالمعین

ناصرالدین

۱۳۳۴

۶۷. نورالدهر میرزا بن محمدقلی میرزا ملک آرا (فوت ۱۳۰۷ ق.)

۱-۶۷. مهر بیضی^{۲۱۸} (شکل ۲۰۴) به سجع:

شکل ۲۰۴

نورالدهر

۱۲۶۵

۲۱۶. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۱۶-۱۶۶۱.

۲۱۸. همان، سند شماره ۱۴۶۷۴ق

۲۱۷. همان، سند شماره ۲۱۷۷ق

۲۶۷. مهر چهارگوش^{۲۱۹} (شکل ۲۰۵) به سجع:

شکل ۲۰۵

نایب الایاله

۱۲۸۸

۳۶۷. مهر بیضی^{۲۲۰} (شکل ۲۰۶) به سجع:

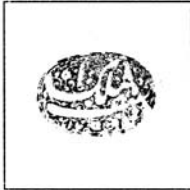
شکل ۲۰۶

نایب الایاله

۱۲۹۷

۶۸. وجیه‌الله میرزا سیف‌الملک بن سلطان احمد میرزا عضدالدوله (۱۲۷۱-۱۳۲۲ق.)

۱۶۸. مهر بیضی^{۲۲۱} (شکل ۲۰۷) به سجع:

شکل ۲۰۷

سیف‌الملک

۱۲۹۸

وجیه‌الله میرزا در سال ۱۲۹۸ قمری به سیف‌الملک ملقب شد.

۲۶۸. مهر بیضی^{۲۲۲} (شکل ۲۰۸) به سجع:

شکل ۲۰۸

سیف‌الملک

۱۳۱۵

۲۱۹. مجموعه اسناد شخصی آقای سیدیدالله ستوده

۲۲۰. مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، سند شماره ۲۱۲۶۹ق.

۲۲۲. همان، سند شماره ۲۹۳۸اق

۲۲۱. همان، سند شماره ۲۹۳۷اق

وجیه‌الله میرزا در سال ۱۳۱۵ قمری به وزارت جنگ منصوب شد.

۶۹. هلاکو میرزا بهادرخان بن حسنعلی میرزا شجاع‌السلطنه (فوت ۱۲۷۱ق.).

مهر چهارگوش^{۲۲۳} (شکل ۲۰۹) به سجج:

العزّة لله الواحد القهار

هلاکو

۱۲۴۱

شکل ۲۰۹

۲۲۳. کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی. بخش خطی، دفتر فرامین و احکام شماره ۳۷۳ عکسی، ش ۱۰.